

ADRIJAN VUKSANOVIĆ, nosilac liste HGI – Na pravoj strani svijeta

CGO: Da li Vaša politička partija prepoznaje značaj pitanja rodne ravnopravnosti, ženske političke participacije i osnaživanja žena? Ako da, kako se to manifestuje u partiji?

ADRIJAN VUKSANOVIĆ: Slobodan sam reći da prepoznaje i za tako nešto imamo obilje argumentacije. U sadašnjem rukovodstvu Hrvatske građanske inicijative imamo značajan broj žena u Predsjedništvu i u Središnjem odboru, kao najvišem organu stranke između dva Sabora odnosno Kongresa, kao i predsjednicu opštinskog odbora HGI u Kotoru. Imali smo ranije predsjednicu stranke i zastupnicu u Skupštini. Dakle, HGI je oduvijek afirmirala žene u politici jer smo to prepoznali kao vrijednost. S druge strane, htjeli smo na taj način i široj javnosti predstaviti žene kao nekoga ko i te kako može dati doprinos društvenom i svakom drugom aspektu života u Crnoj Gori.

CGO: Kako biste ocijenili nisku zastupljenost žena u političkom životu i na mjestima odlučivanja? Koji su razlozi za to?

ADRIJAN VUKSANOVIĆ: Ima više razloga. Mi smo društvo koje ne djeluje stimulatивно na društveni angažman žena. Slušali smo, nažalost, i u Skupštini Crne Gore riječi da žene treba svoje poslove da svedu na one koje su kućanske, familijarne,... Ja mislim da se radi o tome da postoje oni koji se boje jakih žena. Dakle, ovo društveno označje nije pogodno za aktivnosti žena i za njihov doprinos u politici. Ali, takođe, smatram da sve one koje uspiju da se probiju i da se izraze na političkoj sceni, baš u takvom ambijentu, predstavljaju izuzetno kvalitetne žene koje su vrijedne za našu političku i društvenu scenu. Mnogo puta sam se uvjerio da način razmišljanja žena može doprinijeti ostvarenju rezultata i svemu onome što je značajno za misiju jedne stranke.

CGO: Da li bi to onda značilo da bi više žena na mjestima/pozicijama odlučivanja i više žena koje bi bile određeni uzor drugima, mogu ohrabriti one žene koje imaju bojazan od javnog istupa da javno istupe i da se politički angažuju. Da li je to jedno od rješenja?

ADRIJAN VUKSANOVIĆ: Vi znate da mi živimo u jednom ambijentu tenzija u kojem često politika generira te tenzije. Negdje sam mišljenja da bi ženski pristup, u dobroj mjeri, doprinio smirivanju tih tenzija, ali treba stvoriti uvjete da žene mogu ispoljavati svoja razmišljanja i donositi odluke. Nisam ni od onih koji misle da *a priori* žena donosi ispravne odluke, ali smatram da u mnogo čemu djeluju kreativnije, sa manje onog tenzičnog a što je dobro za cjelokupno društvo. Zato im treba omogućiti sve uvjete za političko ispoljavanje, i ohrabriti ih kako bi se i same izborile za takav status.

CGO: Jesu li u aktuelnoj društveno-političkoj situaciji žene demotivisane ili ih je strah da javno istupaju i da budu na meti osuda, negativnih komentara i negativnih kampanja? Šta ste, unutar partije, i sada kao nosilac liste, učinili da motivišete/inspirišete/podstaknete žene da se više angažuju i javno istupaju?

ADRIJAN VUKSANOVIĆ: Generalno, nije lako biti žena, u crnogorskoj politici. Dok mi Vi postavljate to pitanje ja razmišljam o brojnim ženama koje su na političkom polju i u toj vrsti potpune izloženosti doživljavale i neke seksističke napade, primitivne sadržaje koje su morale da odtrpe, ... I to je ono što je generalno loše. Druga loša stvar je to što za to nema adekvatne javne osude, i onda se takav govor upućen prema ženama sa nepoštovanjem, od nekih činilaca, doživljava kao afirmativni. To govori i o stanju našeg društva i stanju naše politike. Meni je zadovoljstvo što HGI svojom kulturom dijaloga izlazi na političko tržište u Crnoj Gori i na taj način se želi nametnuti svojim biračima. I da smo mi takvi kao što sad govorim, svjedoči i naša lista za parlamentarne izbore. Na listi HGI je 40,9 % žena. Ispred nas je samo grupa birača MI MOŽEMO, a mi smo drugi po redu, što je meni jako drago. Ako uzmemo u obzir i činjenicu da smo mi manjinska stranka, i da bi donekle po toj logici imali problem sa muškim pripadnicima koji žele da se

aktiviraju u politici, uspjeli smo da zauzmemo izvanredno drugo mjesto. Po meni, to je činjenica za respekt, i mi ćemo nastaviti i dalje da u tom pogledu afirmiramo politiku HGI.

CGO: Posljednjih nekoliko godina, posebno su izraženi govor mržnje, mizogini, seksistički komentari i negativne kampanje usmjerene ka ženama u političkom i javnom životu. Iako naše istraživanje pokazuje da je u prvim danima kampanje za parlamentarne izbore u tom dijelu ostvaren određen pomak, pojedini mediji su i dalje vodili prljave kampanje protiv nekoliko žena iz različitih partija. Međutim, gotovo da su samo žene stale u odbranu svojih koleginica. Zašto je to tako i zar muškarci u tome ne vide problem?

ADRIJAN VUKSANOVIĆ: Loše je što se u šumi svakojakih dešavanja u Crnoj Gori nekad pogubimo i naša javnost, koja se obasipa svakodnevno sa raznim konglomeratima medijskih sadržaja, izgubi iz vida ono što je bitno, pa to nema nikakav društveni odjek. Ali, ako nema društveni odjek, mora postojati jasan institucionalni odgovor na takve pojave. Ja moram kazati da je HGI često istupala u odbrani žena. Sada mi pada na pamet kad je nekadašnja ministrica zdravlja, gospođa Jelena Borovinić Bojović, bila izložena takvim napadima, mi smo, iako pripadamo različitim političkim strukturama i na suprotnim smo ideološkim pozicijama, jasno istupili i osudili tako nešto. I tako ćemo se ponašati i ubuduće, jer želimo biti konzistentni i neselektivni u takvim fenomenima koji narušavaju ono što se zove zdravo društvo.

CGO: Istraživanje CGO-a pokazuje i da je u medijima samo 2% vremena i prostora u tekućoj kampanji posvećeno pitanjima rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena. Zašto je to tako? Jesu li ta pitanja irelevantna, ili su neka druga relevantnija i donose više političkih poena, ili postoji neki drugi razlog?

ADRIJAN VUKSANOVIĆ: Mi smo društvo koje je opterećeno tzv. velikim temama, i očigledno je da smo rovovski podijeljeni. U tom sudaru različitih ideja i pogleda na ono što treba da bude perspektiva Crne Gore negdje se izgubi i taj ženski glas. Ali, ja bih sa aspekta žena vidio to i kao jednu šansu. Upravo taj ambijent o kojem sam govorio - nenaklonjenosti prema ženama – može biti šansa za njih da se istaknu. Kao i u životu, tako i u politici. Svaka krizna situacija je i prilika da iz nje izađete bolji i jači. Ona je izgrađujuća. Vi ne rastete u komforu, rastete u izazovu, tako da bih ohrabrio žene da to prihvate kao jedan izazov, S druge strane, možemo jasno uočiti da pojedine žene političarke imaju i te kako veliku popularnost. Zbog toga ne bih bio pesimističan, naprotiv. Svjesni smo svih problematika koje nas opterećuju, ali istrajnim radom, lojalnošću prema tim principima, daćemo doprinos da bude bolje.

CGO: Da li su ova pitanja (opšta pitanja rodne ravnopravnosti i političke participaciju žena, ali i njihova kulturna, socijalna, seksualna i reproduktivna prava, ekonomsko osnaživanje, borba protiv nasilja nad ženama i sl.) sada/ili su ikada bila na zvaničnoj agendi Vaše političke partije? I da li je partija ikada, a pogotovo za ove parlamentarne izbore, vodila kampanju o ovom pitanju, odnosno da li je bilo pokušaja unutar stranke da se ovo pitanje snažnije javno problematizuje i zagovara?

ADRIJAN VUKSANOVIĆ: U kampanji nismo isticali ta pitanja, ali opet ja, kao nositelj liste, i kao predstavnik stranke, jako sam zadovoljan, velikim brojem aktivnosti koje generiraju žene, odnosno ženski dio naše stranke i mogu slobodno reći da su one nosile ovu kampanju. Mi sada ulazimo u završnicu, ali meni je drago što su se, u ovom vremenu nekih kriza, pojavile mlade žene koje su svojim aktivnostima doprinijele afirmaciji HGI, a mogu slobodno reći, u nekim kriznim i osjetljivim situacijama, i stale u prve redove. Sad neću opterećivati javnost, ali iz medija je poznato da smo u ovoj kampanji imali i nekih pojava koje su uznemiravale našu javnost, a žene su bile te koje su prve stale u odbranu onoga što su politike HGI.

CGO: Da li to znači da vjerujete da je ambijent za političku participaciju žena u okviru vaše partije podsticajan i da se ženama u okviru HGI pruža dovoljno prostora da iskažu svoje stavove?

ADRIJAN VUKSANOVIĆ: Mislim da da. Nismo se nikad sa bilo kakvim omalovažavanjem odnosili prema ženskim politikama HGI-a. Naprotiv, vidimo u njima, kao i u svim drugim strukturama ili segmentima HGI-a, jedan veliki potencijal koji želimo afirmirati.

CGO: Kakvu snagu ima Forum žena HGI-a, u kojoj je mjeri aktivan činilac?

ADRIJAN VUKSANOVIĆ: Forum žena je aktivan i vodi ga profesorica Dijana Milošević, jedna svestrana osoba, profesorica matematike, koja vodi i kazališnu skupinu u okviru naše nacionalne zajednice, i koja je politički prepoznata. Ona je jedan od pravih primjera aktivnosti žena u okviru naše stranke.

CGO: Da li Vaša stranka organizuje bilo kakve obuke, liderske treninge i seminare ili na drugi način edukuje svoje članove/ice o rodnoj ravnopravnosti i vezanim pitanjima?

ADRIJAN VUKSANOVIĆ: Nažalost, nismo imali prilike da sprovedimo te aktivnosti jer smo mi u prethodne skoro tri godine van Skupštine, što znači da smo u jednom otežanom djelovanju. Usmjereni smo na ove izbore kako bi povratili parlamentarni status i ušli u ono što se zove redovni politički život, ali svakako nam je to namjera. Kao što nam je namjera, da napravim digresiju, da posvetimo određenu pažnju, u edukacionom smislu naših mladih. Isto to ćemo uraditi i sa Forumom žena. One su imale aktivnosti u smislu posjete određenim znamenitostima, gradovima, uspostave relacija sa sličnim organizacijama u okviru drugih stranaka, itd. Ali, ono što je meni važno kao predsjedniku stranke, jeste to što HGI ima, ako gledamo u procentima, zavidan broj žena koje u svakom trenutku mogu da odgovore određenim izazovima. Mi imamo tu afirmirane žene koje su prepoznate u društvu, kao što su, na primjer, profesorica Dijana Milošević, zatim Blanka Radošević Marović, koja je bila direktorica direktorata u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, itd. One aktivno sudjeluju u kampanji, idu na TV gostovanja, medijski su izložene i to je nešto što je nama vrijednost. Uostalom, da nije tako, ne bi bio toliki postotak žena na listi.

CGO: Kako muškarci unutar partija mogu doprinijeti političkom osnaživanju žena i koje akcije treba da preduzmu da bi povećali nivo političke participacije ovog dijela populacije?

ADRIJAN VUKSANOVIĆ: Slabi muškarci se boje jakih žena. Ali, slabi muškarci se boje i jakih muškaraca. Ipak, poseban udarac na ego je jaka žena za slabog muškarca. Ja smatram da treba kreirati ambijent koji će biti podsticajan za rast i kreativan, a takav ambijent čine ljudi koji su sami takvi, kreativni, podsticajni, koji se ne mjere sa drugima nego sa samim sobom, i uspoređuju se sa onim što su bili nekad i što su sad. Zapravo, ulazimo u jedno polje duha i odgovora koje moramo svi sami za sebe dati. To vam je kao kad trčite. Uvijek je bolje da to radite sa nekim ko je u boljoj kondiciji nego vi, jer na taj način i vi ćete postići više i bolje nego da svoj ego naslađujete sa nekim ko je slabiji od vas i ko je daleko iza vas. Možemo rasti samo tako. Samo u tom ambijentu, i to se zove zdrava konkurentnost, i to je vid zdravog rivaliteta.

CGO: Kad pričamo generalno o političkom životu Crne Gore i o pozicijama odlučivanja, da li mislite da su mjesta u nekim sektorima, poput bezbjednosti, odbrane, itd. unaprijed rezervisana za muškarce? Jesu li tu do sada dominantno bili, uslovno rečeno, muški poslovi? Ako jesu, kako se to mijenja?

ADRIJAN VUKSANOVIĆ: Pa očigledno da jesu. To je uzrokovano našom svijješću, te funkcije koje se negdje doživljavaju kao muške pa pripadaju opet muškarcima. Ne mislim da je to *a priori* dobro, kao što ne mislim da je dobro da to *a priori* bude žena. Ne favoriziram ni jedne ni druge. Samo želim da imamo ambijent ravnopravnosti i da startna pozicija bude ujednačena za svakog. Razumijem i neke druge društvene okolnosti, familijarne, itd. Tako da neko u utрку kreće 10 metara ispred, a neko 20 metara iza. Ono čemu treba da težimo je da startna pozicija bude izjednačena za sve.

Negdje ta ministarstva koja imaju nešto militantno u sebi, poput vojske ili policije, se percipiraju kao muške funkcije. No, to ne znači da će to muškarci bolje obavljati od neke gospođe koja je stručna, obrazovana, i ima i odgovarajući habitus da na najbolji način vrši te funkcije o kojima govorimo. Mislim da žena ima izuzetnu priliku ako iskaže svoj potencijal, intelektualnost, hrabrost - ona će biti sigurno u prednosti, prije nekog muškog suparnika sa kojim se bori za određenu poziciju ili nadmeće u izbornoj trci.

CGO: Koji su to, prema Vašem mišljenju, mehanizmi za veće uključivanje žena u politiku, i za jačanje ženskog liderstva u politici? A šta vidite kao najveću prepreku?

ADRIJAN VUKSANOVIĆ: I u sadašnjem mandatu u Skupštini imate Ženski klub. Ja nisam u ovom mandatu bio u Skupštini, ali sam iz medija i iz razgovora sa poslanicama vidio da je to odlično funkcioniralo, da se na taj način razvijala jedna ženska solidarnost. To je dobro, jer sve one pripadaju različitim subjektima, ideologijama, stanovištima, a opet su se okupile oko tog zajedničkog imenitelja - ženskog aktivizma u politici. To je jedan dobar vid, kroz koji se može izraziti sve ono što je važno za afirmaciju žena u politici.